

Akhar Thrah là chủ tịch Chăm ra đời vào thời Po Rome (1627-1651) có số lượng chính xác là 82 ký tự (nguyên âm, phụ âm, thanh điệu, v.v..) nằm trong bốn chữ cái, bắt đầu bằng chữ, không thay đổi cho đến hôm nay. Năm 1978 đánh dấu ngày ra đời của Ban Biên Soạn Sách Chăm (BBSSCC). Để ghi nhận quy tắc mới về bắt đầu chữ trong chủ tịch Chăm liên quan đến những từ viết tắt nhau

những từ khác nhau như *gaok* “cái nỉ” và *gaok* “góp”, *luk* “ngu xuẩn” và *luk* “lỡm”, một số thành viên trong BBSSCC như Lâm Nài, Bích Thanh Châu, Nguyễn Văn Đức, v.v. không chuyên về lịch sử văn tự Chăm, tất nhiên chữ bị bỏ 3 ký hiệu mới để đưa vào bốn chữ cái Chăm, đó là:

- Ký tự « **paoh gak** »
- Ký tự « **traoh aw** không có **dar tha** »
- Ký tự « **dar tha dar dua** có **hua baluw** »

Sơ ra đời của 3 ký tự chữ biền này đã làm dơ lộn hệ thống Akhar Thrah Chăm. Chính đó là lý do mà các nhà khoa học và trí thức Chăm trong và ngoài nước đã yêu cầu nhà nước Việt Nam phải chỉnh lý lại 3 sai lầm này trong sách giáo trình của BBSSCC học thống nhất lại Akhar Thrah Chăm truyền thống.

Mặc dù Lô Minh Trại và Nguyễn Văn Tội (lãnh đạo BBSSCC) đã ký vào biên bản của Hội thảo Kuala Lumpur 2006 công nhận rằng Akhar Thrah Chăm không có 3 ký tự này và hứa sẽ điểu chỉnh lại trong sách giáo trình, nhưng cho đến hôm nay BBSSCC, Nguyễn Văn Tội, Lô Minh Trại không thực hiện lại hứa mà còn gây ra chiến tranh với chữ viết Chăm một cách vô bổ kéo dài gần một thập niên qua.

Ngày 4-9-2013, trong bài viết của Đeo Văn Chi đăng trên web Gilaipraung, Lô Minh Trại cho rằng :

"(...) ông không phải là người trực tiếp chỉnh lý chữ Chăm mà là chỉ là người khởi đầu các bước bỏ lỗi trí thức Chăm. Cũng theo thuyết Trại cho rằng: Akhar Thrah của BBSSCC là chữ Cham trong từ điển Aymonier Cabaton 1906, là di sản của ta tiên. Từ điển AC đã thống kê tất cả các từ sử dụng trong học thuật các văn bản chép tay và từ lưu hoàng gia Champa sử dụng từ điển đó từ Việt Nam, là chuẩn mực cho những ai muốn đọc hiểu văn bản chép tay, và giao tiếp tiếng Cham. Là di sản của ta tiên. Cái gọi là "chữ biền" không bao giờ có, đó là craoh aw không dar sa, baluw để phân biệt ngôn ngữ dài". Thực ra, chúng đã xuất hiện rất nhiều trong các văn viết tay có nguôn gốc từ chữ B Thuần và được lưu lại trong các đồ đồ Chăm. Tất cả đều có trong từ điển AC 1906

ngĩa là có trong t li u hoàng gia Pangdurangga. Nh v y là akhar thrah Chăm c i biên BBSSCC các cháu đang h c chính là akhar thrah Chăm trong t đi n AC 1906, là di s n c a t tiên đ l l »

Đ c qua đo n này, chúng tôi cho r ng đây là th lo i văn ch ng lo ng g t dân t c Chăm thì đúng h n, vì t li u c a B Thu n, t đi n Aymonier 1906 và tài li u hoàng gia Champa không bao gi bàn b c, tuyên b hay kh n đ nh cho r ng ch vi t Chăm có «*paoh gak*» hay ký t «*traoh aw*» không có «*dar tha*» nh Lô Minh Tr i nêu ra.

Trong tài li u c a B Thu n hay t đi n Aymonier, gi s **cho r ng** có m t s ch nh *nao* «*đi*»,
anao
«*h n c*» v.v., không có «*dar tha*» đi n a, nh ng đây ch là nh ng sai l m chính t ch không ph i là B Thu n hay Aymonier ch bi n ký hi u m i này. Bên c nh đó, Lô Minh Tr i ch a bao gi th y tài li u hoàng gia Champa u tr ở đ u, th thì t i sao l i giám đ a tên tài li u hoàng gia ra bàn b c.

Lô Minh Tr i là nhà trí th c Chăm không nên b a thêm c t truy n b ng cách đ a tên B Thu n, Aymonier hay tài li u hoàng gia Champa ra làm nhân ch ng b bào ch a cho ch vi t Chăm có «*paoh gak*» c a BBSSCC, nh ng Lô Minh Tr i không nêu ra nh ng b ng ch ng c th «*trang* nào, câu nào, c m t nào» đ ch ng minh cho l i nói c a mình.

Akhar Thrah Chăm chỉ có 82 ký tự, bắt đầu bằng chữ và kết thúc bằng dấu chấm. Đây là di sản văn hóa của dân tộc Chăm. BBSSCC hay Lò Minh Trại không có quyền chỉ tạo thêm 3 ký tự mới để đưa vào bên cạnh cái của dân tộc Chăm, chỉ có thể thôi.

Những bài liên quan:

[Quá trình cải biên ký tự chữ viết Chăm từ thế kỷ IV đến năm 1978](#)

[Akhar Thrah và chữ Chăm cải biên BBSSCC](#)

[Ts. Po Dharma trả lời cho Nguyễn Văn Tuấn về chữ viết Chăm](#)

[Đông Văn Dinh : Phải thống nhất chữ viết Chăm truyền thống](#)

Lò Minh Trại